

Finska börsnoterade bolags skyldighet till en rättvisande rapportering – hur uppfylls den?

Lotta Martikainen

Lotta Martikainen

Examensarbete

Företags ekonomi

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	17468
Författare:	Lotta Martikainen
Arbetets namn:	Finska börsnoterade företags skyldighet till en rättvisande rapportering – hur uppfylls den?
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström, Linda Puukko
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>Examensarbetet handlar om de finska börsnoterade företagens skyldighet till en rättvisande verksamhet. Med rättvisande verksamhet menas hur den finansiella rapporteringen följer lagstiftningen och myndigheternas riktlinjer. Hur följer de finska börsnoterade företagens finansiella rapportering den finska lagstiftningen och regleringar? Syftet är att undersöka kraven på den finansiella rapporteringen, revisionens roll och vad påföljderna är vid felaktig finansiell rapportering. Arbetet tar också upp ifall det förekommer resultathantering, där det verkliga resultatet presenteras som mer lönsamt än vad det är i verkligheten. I examensarbetet tillämpas kvalitativ forskningsmetod. Som datainsamlingsmetoder används litteraturstudier som lagstiftning och regelverk, rättsfall som referensram och en intervju. Litteraturstudier stöder den teoretiska delen av arbetet och rättsfallen och intervjun stöder den empiriska delen av arbetet. Med intervjun besvaras frågor hur de finska börsnoterade företags finansiella rapportering följer den finska lagstiftningen, vem som övervakar de finska börsnoterade företagen, ifall vilseledande information förekommer i den finansiella rapporteringen och vilken roll spelar revisionen. De finska börsnoterade företagen står under tillsyn av både myndigheterna och externa intressenter. Det resulterar att börsnoterade företag strävar efter rättvisande finansiell rapportering. Lagstiftningar, regleringar och revisionen är strängare för offentliga bolag än icke-offentliga bolag. Finansinspektionen utövar officiell tillsyn över börsnoterade företag och delar ut varningar eller böter ifall väsentliga fel upptäcks i den finansiella rapporteringen. Revisionen spelar en viktig roll för de börsnoterade företagen. Kvaliteten på revisionen uppskattas högt – utomstående intressenter vill försäkra sig att företagen följer lagstiftningen. Påföljder av felaktiga uppgifter i den finansiella rapporteringen kan vara en varning, böter eller dom ifall man bryter mot lagen. Antalet rättsfall där vilseledande information presenterats i den finansiella rapporteringen är väldigt få. Resultatmanipulering förekommer inte i finska börsnoterade företag och därför kan man dra den slutsatsen att de finska börsnoterade företagen noga följer lagstiftningen och uppställer sin finansiella rapportering på ett rättvisande sätt, där investerare kan lita på trovärdigheten i informationen.</p>	
Nyckelord:	Börsnoterat företag, bokslut, revision, revisionslag, resultatmanipulering, IFRS
Sidantal:	27+1
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	18.12.2017

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	17468
Author:	Lotta Martikainen
Title:	The obligation of Finnish listed companies to a fair reporting – how is it accomplished?
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström, Linda Puukko
Commissioned by:	-
<p>Abstract:</p> <p>This thesis deals with the obligation of Finnish listed companies to give a fair picture of their financial status and its development to external stakeholders. On the Helsinki Stock Exchange, there are 128 listed companies in various industries that interest third-party stakeholders in the name of investing. In order for companies to attract investors, companies will have to make profit. But how can investors be certain about the performance of listed companies on the basis of their financial reporting? How do Finnish listed companies present their financial reporting and who monitors that the financial reporting follows legislation and regulations? The purpose of the study is to find out how the financial reporting of Finnish stock exchange companies complies with Finnish legislation and the regulations of the authorities. The study also discusses partial whether earnings management (distorting a result to deceive stakeholders and give a more profitable picture to the company) or misleading/erroneous financial reporting occurs, and what are the penalties for misreporting. The theoretical framework of the thesis consists of financial reporting legislation, official regulations, and articles in the field. The theoretical section deals with legislation, presentation of erroneous information, the accounting policies, the role of auditing of the company and the auditor's liability, and the legislation on violations of accounting records and auditing. The quality of the thesis is qualitative and in the empirical part of the study material were used two legal cases in which the financial statements were misrepresented and a personal interview with an accounting expert. The legal cases serves as a basis for the interview questions to find out the supervision of the financial reporting. The study showed that Finnish listed companies face more stringent regulations and regulations for financial reporting than non-public companies. Auditing plays a key role in preventing erroneous financial reporting, and cases where erroneous data and financial reporting have not occurred almost at all.</p>	
Keywords:	Listed company, financial statements, audit, audit act, earnings management, IFRS
Number of pages:	27+1
Language:	Swedish
Date of acceptance:	18.12.2017

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Liiketalous
Tunnistenumero:	17468
Tekijä:	Lotta Martikainen
Työn nimi:	Suomalaisten pörssiyhtiöiden velvollisuus oikeudenmukaiseen raportointiin - miten se toteutuu?
Työn ohjaaja (Arcada):	Maj-Britt Granström, Linda Puukko
Toimeksiantaja:	-
<p>Tiivistelmä: Tämä tutkielma käsittelee suomalaisten pörssinoteerattujen yhtiöiden velvollisuutta antaa oikeudenmukainen kuva taloudellisesta tilastaan ja sen kehityksestä ulkopuolisille sidosryhmille. Helsingin pörssissä on 128 listattua yhtiötä eri toimialoilta jotka kiinnostavat ulkopuolisia sidosryhmiä sijoittamisen nimissä. Jotta yritykset houkuttelisivat sijoittajia, tulee yritysten tehdä tuloksellista voittoa. Miten sijoittajat voivat kuitenkin olla varmoja pörssiyhtiöiden tuloksellisuudesta taloudellisen raportoinnin perusteella? Miten suomalaisten pörssiyhtiöiden tulisi esittää taloudellista raportointiaan ja kuka valvoo että taloudellinen raportointi seuraa lainsäädäntöä sekä määräyksiä? Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa miten suomalaisten pörssinoteerattujen yhtiöiden taloudellinen raportointi seuraa Suomen lainsäädäntöä ja viranomaisten määräyksiä. Tutkimus käsittelee myös osittain ilmeneekö tulosmanipulointia (tuloksen peukalointia harhauttaakseen sidosryhmiä ja antamaan kannattavampi kuva yritykselle) tai harhaanjohtavaa, virheellistä taloudellista raportointia ja tiedonantoa, sekä mitkä ovat virheellisestä raportoinnista koskevat seuraamukset. Tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu taloudellisen raportoinnin lainsäädäntöön, virallisiin määräyksiin sekä alaa koskeviin artikkeleihin. Teoriaosuus käsittelee tilinpäätöksen lainsäädäntöä, virheellisten tietojen esittämistä koskevia seuraamuksia, tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, yrityksen tilintarkastuksen rooli ja tilintarkastajan vastuu sekä kirjanpitoon liittyvien rikkomusten ja tilintarkastusten rikkomusten lainsäädäntö. Laadultaan tutkielma on kvalitatiivinen ja empiirisen osuuden tutkimusaineistoon käytettiin kaksi oikeustapausta missä tilinpäätös ollaan todettu virheelliseksi sekä henkilökohtainen haastattelu tilinpäätösasiantuntijan kanssa. Oikeustapaukset toimivat perusteena haastattelukysymyksiin, jonka tarkoitus oli saada selville taloudellisen raportoinnin valvonnan sääntely. Tutkimus osoitti että suomalaiset pörssiyhtiöt kohtaavat tiukempia sääntelyitä sekä määräyksiä taloudellisen raportoinnin kannalta kuin ei-julkiset yhtiöt. Tilintarkastuksella on keskeisin rooli virheellisen taloudellisen raportoinnin ehkäisemisessä, eikä tapauksia missä olisi esiintynyt virheellistä tietoa taloudellisessa raportoinnissa ole juurikaan ilmennyt.</p>	
Avainsanat:	Pörssiyhtiö, tilinpäätös, tilintarkastus, tilintarkastuslaki, tulosmanipulointi, IFRS
Sivumäärä:	27+1
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	18.12.2017

INNEHÅLL

INLEDNING	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Syfte.....	2
1.3 Upplägg.....	2
2 METOD	3
2.1 Kvalitativ metod.....	3
2.2 Vald metod för detta arbete	4
2.3 Tillvägagångssätt	4
3 TEORI	5
3.1 Syftet med bokslut.....	5
3.1.1 <i>Bokföringslag 30.12.1997/1336</i>	6
3.1.2 <i>IFRS-bokslut</i>	7
3.2 Värdepappersmarknadslagen 14.12.2012/746	8
3.2.1 <i>Bolagsstyrningsrapportering</i>	8
3.3 Revision	9
3.3.1 <i>Revisionslagen 18.9.2015/1141</i>	9
3.3.2 <i>Revisorns skyldigheter</i>	10
3.3.3 <i>Revisionens kvalitet</i>	11
3.3.4 <i>Revisorns ansvar</i>	11
3.4 Resultathantering	13
3.4.1 <i>Form av manipulation</i>	14
3.5 Påföljder vid uppvisande av felaktig redovisning	15
3.5.1 <i>Bokföringsbrott</i>	15
3.5.2 <i>Grovt bokföringsbrott</i>	16
3.5.3 <i>Bokföringsbrott av oaktsamhet</i>	16
3.5.4 <i>Revisionsbrott</i>	17
4 EMPIRI	17
4.1 Rättsfall	17
4.1.1 <i>Jippii Group Oyj</i>	18
4.1.2 <i>Prosolvía</i>	19
4.2 Intervju	20
5 ANALYS & SLUTSATSER	22
Källor	25

Bilaga 1 **28**

INLEDNING

På de finska publika företagen ställer man höga krav på uppställning av den finansiella rapporteringen och investerare måste kunna analysera bokslut kritiskt. Vilsedande bokslut och felaktiga resultat krossar de externa intressenternas förtroende för företagsredovisningen. Den finansiella rapporteringen skall vara rättvisande och kommunicera med de olika förvaltningarna utan att vara i strid med den verifierade informationen. Enronskandalen var ett av de största bokföringsbrott som begåtts och de största offren var aktieägaren och arbetstagaren som förlorade sina pensionsbesparingar och arbeten. Det väckte många frågor om företagsredovisningen är trovärdig och följer regleringarna tillräckligt noga.

För att syna vilsedande finansiell rapportering eller resultathantering har man inte hittat någon annan definitiv bekämpningsmetod än revision, den utgörs som en granskning av utomstående revisor. Revisionen hjälper allmänheten att få en uppfattning om hur företaget ställer upp sina tal i bokslutet och om det finns några väsentliga fel i rapporteringen. De finska publika företagen skall noga utföra sina finansiella rapporter i enlighet med den finska lagstiftningen och med de internationella redovisningsstandarderna och revision.

1.1 Problemformulering

I Helsingfors börs finns det 128 stycken finska börsnoterade företag. Företagen varierar mellan olika industrin och verkar inom områden som olje- och gasbranschen, basindustri, industriella produkter, konsumtionsvaror, hälsovård, konsumenttjänster, finansiering, teknik och vägtransport. (Nasdaq 2017) De finska börsnoterade företagen har en stor marknadsandel på sina egna verksamhetsområden och lockar både privatpersoner och större investerare, men för att behålla sina investerare och aktieägare, måste företagen prestera ideellt för att sedan dela ut dividender.

Syftet med undersökningen är att inrikta sig på de finska börsnoterade företagen och hur väl de uppfyller en transparent verksamhet. Med en transparent verksamhet menas företagens förmåga att visa upp sina resultat av sin verksamhet ärligt och lagstadgat. Men hur presenterar finska börsnoterade företag sin finansiella rapportering och vem övervakar att den finansiella rapporteringen följer lagstiftningen? Ämnet intresserar på grund av sin aktuella karaktär, eftersom även om boksluten är publika kan informationen i bokslutet vara svår att förstå ifall de inte följer standarderna som uppgetts. Lagstiftningen och myndigheternas riktlinjer reglerar uppställningen av bokslut, verksamhetsberättelser och delårsrapporter. Men vad är påföljderna ifall felaktiga uppgifter uppges i den finansiella rapporteringen? För att aktiemarknaden i Finland ska hållas rättvis, ska också de börsnoterade företagen ge en rättvisande bild av sin finansiella ställning och dess utveckling både åt interna och externa intressenter.

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att följa med hur finska börsnoterade företags transparens i deras finansiella rapportering uppföljs med hjälp av den finska lagstiftningen och myndigheternas riktlinjer. Undersökningen tar upp om resultathantering är aktuell i de finska börsnoterade företagen och hur man undviker uppställning av vilseledande bokslut. Vad händer ifall företagen inte följer lagstiftningen och riktlinjerna som avsetts för den finansiella rapporteringen? I vilken roll står revisorn och vad är revisionens inverkan på företagets redovisning? Frågor kring laglighet i redovisningen och hantering av resultat undersöks med ovanstående frågeställningar.

1.3 Upplägg

Arbetet är strukturerat så att andra kapitlet berättar om olika forskningsmetoder och om den valda forskningsmetoden för detta arbete. Tredje kapitlet handlar om teoretiska begrepp, lagstiftning inom bokslut, revisionens roll för företaget och påföljder vid uppvisning av felaktiga uppgifter. Kapitlet redogör för olika definitioner, uppställning av bokslut, revisionens roll och revisorns ansvar och lagstiftning om bokföringsbrott och revisionsbrott. Fjärde kapitlet introducerar till den empiriska delen av arbetet. Där undersöks

hur företagen följer lagstiftningen och standarderna avsedda för den finansiella rapporteringen. Resultathantering och dess förekomst i finska börsnoterade företag tas upp i fjärde kapitlet. Analysen av den teoretiska delen och den empiriska delen tas upp i kapitel fem och utforskar slutsatser och ger en sammanfattning av hela arbetet.

2 METOD

För att framskrida i undersökningen, ska man göra upp en mapp över hur arbetet ska uppställas, hur man ska göra för att undersöka sina forskningsfrågor och hur man ska tolka svaren. Med hjälp av rätt metod kan man framskrida i arbetet som önskat. En grov och enkel indelning av forskningsmetoder är att dela in dem i kvalitativ och kvantitativ forskningsmetod. (Kananen 2010 s. 36)

Metoden för kvantitativ forskning bygger på siffror och procentsatser. För att forska med kvantitativa metoder ska man ha ett tillräckligt stort och representativt urval. Numeriska variabler beskriver fenomen och man identifierar beroenden mellan dem. Med hjälp av kvantitativ forskning kan man identifiera en befintlig situation, men inte identifiera orsaken bakom den. (Heikkilä 2014) Kvalitativ forskningsmetod är all annan forskning, som återstår. (Kananen 2010 s. 37)

2.1 Kvalitativ metod

Kvalitativ forskningsmetod utgår från att det inte finns en absolut eller objektiv sanning, men att verkligheten kan uppfattas på olika sätt. Man tillämpar kvalitativ metod också när man vet lite om fenomenet eller frågeställningen man tänker forska i. Inom kvalitativa studier är man mer intresserad av tolkning och förklaring av en händelse eller ett fenomen. (Hedin 2011) För att bestämma forskningsmetoden räcker det inte bara med definition av metoden, utan grunden måste basera sig på logik. (Kananen 2010, s. 37)

Kvalitativ forskningsmetod används då:

- Det finns ingen information, teori eller forskning av fenomenet
- När man vill få en djupare inblick av fenomenet
- När man vill forma nya teorier och hypoteser

- När man använder triangulering, så kallad mixed-forskningsstrategi
- När man vill ha en god beskrivning av fenomenet

(Kananen 2010, s. 41)

2.2 Vald metod för detta arbete

Undersökningen utförs som en kvalitativ studie, där olika teorier och fenomen tas i beaktande för att få en djupare förståelse i vad man är skyldig att följa och iakttä i företagsredovisning för finska börsnoterade företag. Fenomenet är inte nytt, och därför vill jag undersöka för att få djupare förståelse av fenomenet. I undersökningen används både litteraturstudier och intervjuenkät som bas för både teoretiska och empiriska delen.

Den kvalitativa forskningsmetoden hjälper undersökningen att få en förståelse för hur och varför, mer än en kvantitativ infallsvinkel, som inte ger det utfall som söks. Forskningen kretsar kring lagstiftning av redovisning för finska börsnoterade företag och deras skyldighet till en rättvisande verksamhet och därför passar kvalitativa forskningsmetoder bäst för tillämpning.

2.3 Tillvägagångssätt

För datainsamlingsmetoder i denna kvalitativa forskning används litteraturstudier, rättsfall som referensram och intervju. Kvalitativ intervju gjordes som en individuell intervju – individuella intervjuer kan ge ut mera information än en fokusgrupp, där man utgår endast från en utgångspunkt och besvarar ett fenomen. Med intervjun vill jag få fram svar på frågor hur de finska börsnoterade företags finansiella rapportering följer lagstiftningen och myndigheternas riktlinjer. Med åsikter av en expert inom redovisningsbranschen kan jag få en mer detaljerad beskrivning om fenomenet, och därefter tolka frågan hur de finska börsnoterade företagen uppfyller sin skyldighet att upprätta en rättvisande verksamhet.

Intervjuerna skickas ut till valda personer via e-post eller telefonarrangemang. För att underlätta det praktiska arrangemanget valde jag att kontakta personerna via telefon och e-post. Personliga träffar med intervjupersoner är tidskrävande för båda parterna. För att

få en förståelse för fenomenet i fråga, valde jag att intervjua minst en person som jobbar inom Finansinspektionen.

Litteraturstudier stöder den teoretiska delen av undersökningen, och är även grund för intervjuerna. Sekundärdata som statistik och tryckt material används så som tidskrifter, årsberättelser, rapporter och journaler.

3 TEORI

3.1 Syftet med bokslut

Information av ett rättvisande bokslut i ett börsnoterat företag spelar en viktig roll. Investerare, placerare och andra intressenter bedömer dess ekonomiska ställning, prestande och risker relaterade till verksamheten. Bokslutsinformationen skall vara begriplig, pålitlig, jämförbar och relevant. (Finansinspektionen 2005)

Finansinspektionens regleringar har som mål att säkerställa att de finansiella rapporterna, redovisning och förvaltningsberättelserna som upprättats av tillsynsobjektet ger en rättvisande bild av företagets finansiella ställning och det verkliga resultatet av verksamheten. Upprättande av bokslut och tekniska föreskrifter skall tillämpas så konsekvent som möjligt. (Finansinspektionen 2005)

Finansinspektionen (2005) bestämmer också i sina anvisningar att standarderna är utformade så att de fungerar i samspel med bestämmelserna i den nationella lagstiftningen. I verksamhetsberättelsen ska företaget ge information om viktiga faktorer så som utveckling av verksamheten, utveckling av aktiviteter och utvecklingen av den finansiella ställningen. Verksamhetsberättelsen ska också vara en stödande och klagörande information inför bokslutet.

Värdepappersmarknadslagen (7:6) reglerar att bokslutet ska ge en rättvisande bild av emittentens och dess koncerns verksamhetsresultat och finansiella ställning. I verksamhetsberättelsen ska det ges en rättvisande översikt över utvecklingen och resultatet av

emittentens och dess koncerns verksamhet och över deras finansiella ställning samt över de väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som de står inför. Dessutom ska emittenten i verksamhetsberättelsen lämna uppgifter om omständigheter som väsentligt kan inverka på offentliga uppköpserbjudanden som avser bolagets värdepapper.

3.1.1 Bokföringslag 30.12.1997/1336

Bokföring och bokslut som upprättas vid publika företag är reglerade i den finska lagstiftningen som Bokföringslag 30.12.1997/1336. Enligt bokföringslagen skall man upprätta ett bokslut som består av:

1. En balansräkning som ger en bild av den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen
2. En resultaträkning som beskriver hur resultatet har uppkommit
3. En finansieringsanalys som beskriver anskaffningen och användningen av medel, om den bokföringsskyldige är ett stort företag eller ett företag av allmänt intresse
4. Uppgifter som ska lämnas i bilagor till balansräkningen, resultaträkningen och finansieringsanalysen (noter)

Enligt Bokföringslagen 1 a § skall ett publikt aktieföretag infoga en verksamhetsberättelse och verksamhetsberättelsen som ska beskriva:

1. Utvecklingen och resultatet av den bokföringsskyldiges verksamhet
2. Den bokföringsskyldiges ekonomiska situation
3. De mest relevanta riskerna och osäkerhetsfaktorerna

Bokföringslagen 1997/1336 kapitel 3 paragraf 2 hävdar att ”bokslutet ska ge en rättvisande bild av den bokföringsskyldiges verksamhetsresultat och ekonomiska ställning i enlighet med väsentlighetsprincipen och med beaktande av arten och omfattningen av den bokföringsskyldiges verksamhet.”

3.1.2 IFRS-bokslut

Börsnoterade företags standard för finansiell rapportering med de internationella bokslutsstandarderna IFRS (International Financial Reporting Standards) togs i bruk 2005. IFRS-standarderna skiljer sig från de finska regelverken och praktiken på olika delområden. IFRS-standarderna är väsentligt mera detaljerade och krävande jämfört med den finska lagstiftningen. Flexibiliteten och de redovisningsmässiga alternativen minskade då man tog i bruk IFRS-standarderna. I praktiken kan det leda till att när styrelsen och den verkställande ledningen planerar affärsarrangemang eller finansiella arrangemang, kan de i planeringsstadiet konsultera förvaltningspersonalen och experter om gynnande av arrangemanget har inverkan på de finansiella rapporterna och nyckeltal. Målen med IFRS-bokslut är att vara transparenta, vilket betyder väsentligt bredare och öppnare bilage-information. (Halonen et al. 2006 s. 15)

De internationella bokslutsstandarderna skiljer sig också i fråga om de verkliga värdena - mätning av flera balansposters verkliga värde är endera möjligt eller obligatoriskt och orealiserade värdeförändringar redovisas ofta i resultaträkningen. Det kan leda till resultatets och aktiernas känslighet. I den interna rapporteringen ska man ha förmåga att följa med vad som utgör just den periodens resultat – om resultatet är uppnått av den verkliga verksamheten eller om ändringar inom marknaden, räntor, aktiekurser eller andra faktorer påverkar resultatet. Företagsledningens och administrationens vision och den bästa uppskattningen av företagets position bestämmer det verkliga värdet. (Halonen et al. 2006 s. 15)

Den finansiella rapporteringens tillsyn gäller bokslut, verksamhetsberättelser och delårsrapporter från noterade bolag. Tillsynen fungerar som stöd för investerare och investeringsbeslut, den främjar till en öppen, tillräcklig, jämförbar och begriplig finansiell information. Tillsyn av finansiell rapportering baserar sig på risker. Finansinspektionen väljer ut de bolag som skall behandlas i tillsynen utifrån givna riskfaktorer. Diskussioner förs med representanter för de noterade bolagen och andra intressenter. Tillsynsarbetet tar i beaktande också olika redovisningsområden som läggs ut på webben publikt. (Finanssivalvonta 2015)

3.2 Värdepappersmarknadslagen 14.12.2012/746

Värdepappersmarknadslagen 2012/746 kapitel 1 paragraf 1 föreskriver om ”informationsskyldighet på värdepappersmarknaden, om offentliga uppköpserbjudanden, om förhindrande av missbruk på värdepappersmarknaden och om tillsyn över värdepappersmarknaden.”

Förbud mot att lämna osann eller vilseledande information regleras i värdepappersmarknadslagen 2012/746 paragraf 1 kapitel 3 som: ”Osann eller vilseledande information får inte ges vid marknadsföring och omsättning av värdepapper och andra finansiella instrument i samband med näringsverksamhet och vid uppfyllande av informationsskyldigheten enligt denna lag. Information vars osanna eller vilseledande karaktär framgår efter det att den lämnats och som kan ha väsentlig betydelse för investerare ska utan dröjsmål rättas eller kompletteras i tillräcklig utsträckning.”

Regelbunden informationsskyldighet regleras i värdepappersmarknaden 2012/746 kapitel 7 paragraf 1 om ”emittenters skyldighet att informera investerare om bokslut och finansiella delårsrapporter.” Halvårsrapporternas uppgift är att ge en rättvisande bild av emittentens verksamhetsresultat och finansiella ställning. De ska innehålla en allmän beskrivning av företagets verksamhetsresultat, finansiella ställning och dess utveckling under rapportens period. Halvårsrapporterna ska också om möjliga osäkerhetsmoment eller betydande risker i framtiden i företagets affärsverksamhet. (Värdepappersmarknadslag 2012/746)

3.2.1 Bolagsstyrningsrapportering

I värdepappersmarknadslagen (7:7) reglerar man att emittenten ska foga en bolagsstyrningsrapport till verksamhetsberättelsen eller till en särskild berättelse.

I Europeiska unionens officiella tidning 12.4.2014 har man satt ut den Europeiska kommissionens rekommendationer om kvaliteten på bolagsstyrningsrapporteringen. Paragraf 14 tyder på att rekommendationen främst riktar sig till börsnoterade företag. Med dessa ramar som den Europeiska kommissionen har ställt upp, kan man för en god före-

tagsstyrning i börsnoterade företag (i Europa) fastställa principer med utgångspunkter i insyn, ansvarighet och långsiktighet. Med detta uppsätts standarder och praxis, så företagen når bättre resultat och bidrar till tillväxt, stabilitet och långsiktiga investeringar. (2014/208/EU)

I paragraf fyra tas upp vilken information bolagsstyrningsrapporten om bolagsstyrningen innehåller; vilka bolagsstyrningskoder företaget tillämpar, företags system som behandlar internkontroll och riskhantering, vilken makt bolagsstämman har och hur den fungerar, aktieägarnas rättigheter och förvaltnings-, lednings, och tillsynsorgan samt deras kommittéer. Paragraf fem omfattar vad en god, högkvalitativ offentliggörande företagsstyrning ger investerare – förtroendet till företaget ökar när investerare får användbar information som underlättar deras investeringsbeslut. (2014/208/EU)

3.3 Revision

Tillsammans med en god ekonomiförvaltning, kan revision räknas in som en bekämpningsmetod mot resultathantering. Dock kan en icke-utförlig revision låta händelser som resultathantering passera, och sedan ha en negativ effekt på det verkliga resultatet. Revisionen är lagstadgad och granskar företaget, bokslutet, årsredovisningen och administrationen. Revisionen är avsedd för att säkerställa den finansiella rapporteringen och för att trygga att ekonomiförvaltningen fungerar som avsetts. Riktigheten av den finansiella rapporteringen är betydelsefull, inte bara för de interna intressenterna men också för externa intressenter så som ägare, placerare, investerare, tjänstemän och anställda. (Suomen Tilintarkastajat u.a.) Inom värdepappersmarknaden sammanställer man enligt en standard sådan information som börsnoterade företag ger ut för investeraren att lita på. Publika aktiebolag har därför krav på en mer djup och detaljerad redovisning. Utöver registreringsmyndigheten övervakar Finansinspektionen börsnoterade företags informationskyldighet. (Tomperi 2016 s. 9)

3.3.1 Revisionslagen 18.9.2015/1141

Skyldigheten för revision är reglerad inom den finska lagstiftningen som Revisionslag 1141/2015. Revisionslagen reglerar skyldigheten att låta utföra revision, revisionens

innehåll, övriga bestämmelser om revisorer, bestämmelser som gäller revisor för en sammanslutning som är föremål för handel på en reglerad marknad, godkännande och registrering av revisor, styrning, utveckling och tillsyn av revision, tillsynsbefogenheter, utlämnande av uppgifter samt myndighetssamarbete, påföljder och andra särskilda bestämmelser. (Revisionslag 1141/2015)

Revisionslagen 1141/2015 kapitel 3 paragraf 1 hävdar att "revisionen omfattar granskning av sammanslutningens eller stiftelsens bokföring, bokslut och verksamhetsberättelse samt förvaltning under räkenskapsperioden." (Revisionslagen 1141/2015)

3.3.2 Revisorns skyldigheter

En god revisionsred rapportering hör till revisorns skyldigheter. Kravet på god revisionsred måste uppfylla varje aspekt inom revision som utformning, genomförande och rapportering. I den lagstadgade revisionen kräver revisionen en god överensstämmelse med de internationella redovisningsstandarderna. Fördjupad kunskap inom bolagsrätt, redovisning samt beskattning krävs av revisorn. Inom granskningen av börsnoterade företag skall revisorn även vara fördjupad inom kunskap om värdepappersmarknadslagen och företagsstyrningsregelverk. (Suomen Tilintarkastajat u.a.)

Revisionen som utgjorts av revisorn kulminerar i rapporteringen. Eftersom revisionsberättelsen är ett offentligt dokument, är den det mest betydande dokumentet uppgjort av revisorn. Inom revisorns tystnadsplikt hör all annan revisions rapportering. I revisionsberättelsen skall revisorn redogöra om bokslutet och verksamhetsberättelsen ger en rättvisande bild av företagets verksamhet, resultat och finansiella ställning. Till revisorns skyldigheter hör också att påpeka i revisionsberättelsen om objektet för inspektionen gör sig skyldig till att bryta mot lagen om inspektionsposter, bolagsordning eller företagsavtal eller -regler. (Suomen Tilintarkastajat u.a.)

Revisionssyftet är att ge en försäkring om att de granskade objektets finansiella rapportering inte innehåller väsentliga fel. Men även om denna försäkran är hög från revisorns sida, är den inte absolut. I avseende av god revisionsred kan revisionsrisken minimeras med hjälp av en kontrollplan. (Suomen Tilintarkastajat u.a.)

3.3.3 Revisionens kvalitet

Det reviderade företaget har visserligen krav på en god revisionsbyrå och goda revisorer, men brister i revisorns kunskaper kan leda till att resultatmanipulation fortsätter och inget åtgärdas. Man har forskat om det finns ett klart samband mellan kvalitén inom revisionen och förekomsten av resultatmanipulation. Revisionskommittén är en underkommitté till styrelsen, som är ansvarig för bolagets finansiella rapportering. Till revisionskommitténs ansvar hör den finansiella rapporteringen, intern kontroll och revision. (Kamolsakulchai 2015) Externa revisorer och revisionskommittén är potentiella mekanismer för att bekämpa brister i den finansiella rapporteringen. Mitchell (2008) har bevisat att relationen mellan revisionskommittén och kvaliteten på revisionen kan förbättra kvalitén på bokslutet som publiceras för externa intressenter. Interaktion mellan revisionskommitténs krav på en hög kvalitet av den externa revisorn kan erbjuda flera möjligheter inom bekräftande av ärlighet och objektivitet. Med en effektiv revision och god revisionskvalité kan man förvänta att minska metoder som utgör risk för att hantera resultat. (Inaam & Khamoussi 2016)

Tidigare studier har visat att antalet medlemmar i revisionskommittén har en effekt på revisionskommitténs kvalitet. Ett större antal medlemmar i kommittén är bättre än en mindre kommitté. Men om kommitténs storlek blir alltför stor, kan det medföra problem. En hög kvalitet av övervakningen över den finansiella rapporteringen uppnås med en revisionskommitté av rätt storlek. (Kamolsakulchai 2015)

Revisorns yttrande måste vara oberoende eftersom revisorn skall rapportera sanningen till publiken. Revisionsarvodet har visat sig ha en korrelation med möjligheten till resultatmanipulation. Det innebär att högre revisionsarvoden resulterar i en bättre revisionskvalité. Revisionsarvoden beror på hur många timmar som spenderas på revisionen. (Kamolsakulchai 2015)

3.3.4 Revisorns ansvar

Ansvaret som revisorn bär kan indelas i tre olika kategorier; disciplinärt ansvar, skadeståndsansvar och straffrättsligt ansvar. Dessa tre kategorier skiljer sig från varandra i ansvarsgrad. I disciplinärt ansvar klandrar man revisorns aktiviteter, även om konkreta

konsekvenser inte har uppstått. Till skadeståndsansvar hör att det har skett skada. Straffrättsligt ansvar uppkommer om revisorn har gjort brott mot strafflagen eller någon annan straffbar lag. (Tomperi 2016 s. 181.)

Disciplinärt ansvar karaktäriseras inte som rättsliga straff. (Tomperi 2016) PRS (Patent- och registerstyrelsen) är den myndigheten i Finland som svarar för det internationella tillsynsarbetet inom revisionsbranschen sedan 2016. (PRS 2016) När revisorn granskas om denne har följt alla regleringar, tar man i beaktande den goda revisionsleden, etiska krav och överensstämmelse med de internationella standarderna. Revisionstillsynen tar i beaktande klagomål som gjorts av utomstående, men kan även beakta frågor på eget initiativ. (Tomperi 2016 s. 181)

Revisionstillsynen ska ge revisorn i fråga en *varning* om denne har av försumlighet eller slarv agerat i strid mot revisionslagens bestämmelser, gjort brott mot sina skyldigheter som revisor eller agerat på felaktigt sätt som sänker tillförlitligheten i de professionella värdena av revisorerna. Varningen raderas efter sex år från Revisionstillsynens revisorsregister. Revisorn kan få en *anmärkning* om det uppkommer förmildrande omständigheter och anmärkningen raderas från revisorsregistret efter tre år. Den allvarligaste disciplinpåföljden är *tillbakadragande av auktorisation* och detta kan ske helt och hållet eller för en tidsperiod om minst två år. Revisionstillsynen tar tillbaka auktorisationen om revisorn har med flit eller som grov försummelse begått brott mot revisionslagen eller dess bestämmelser eller har vid upprepade tillfällen begått brott mot sina skyldigheter som revisor trots en varning. Revisorn är då inte längre kvalificerad eller uppfyller sitt ansvar som krävs inför auktorisation. (Tomperi 2016 s. 182)

Revisorn bär på sitt ansvar som skadeståndsskyldig för de skador som denne har orsakat. För revisorn gäller det att utföra revisionen i enlighet med god revisionsled, men hen har även skyldighet för rapporteringen. Skadeståndsskyldigheten kan uppstå även då revisorn har utfört revisionsarbetet utförligt, men inte har gjort anmärkning i revisionsberättelsen även om det skulle ha varit skäl för det. Händelser som orsakar skada som är mätbar i pengar, skada som är orsakad av revisorn och skador som har ett orsakssamband med revisorns agerande utgör skadeståndsskyldighet. Skadeståndsansvar behandlas antingen i den lägre domstolen eller i skiljeförfarande. (Tomperi 2016 s. 183)

Revisorn kan sättas i straffrättsligt ansvar om denne begått ett straffbart brott, och kan då dömas i domstolen för straff. Till straffrättsligt ansvar hör till revisorns agerande eller tjänstefel som är gjort med flit. Mindre revisionsbrott straffas med böter, som med flit eller grovt försummande bryter mot regleringar av uppställande av verksamhetsberättelse, eller att revisorn ger ett uttalande till myndigheter eller domstolen som innehåller oriktiga eller vilseledande uppgifter. (Tomperi 2016 s. 186)

3.4 Resultathantering

Begreppet *earnings management* kan översättas till resultathantering eller resultatmanipulation. Resultatmanipulation är mera ett negativt begrepp, eftersom manipulation kan definieras som hemligt, knepigt, listigt eller bedrägligt förfarande. (Svenska akademiens ordlista 2017) En definition för resultathantering är situation då chefers omdöme i den finansiella rapporteringen eller transaktioner är strukturerade för att vilseleda intressenter i den försämrade ekonomiska prestationen eller för att påverka resultatet. Ett större inslag ägande av företagsledningen och lägre koncentration av ägande i offentliga företag innebär att utvärdering av presterande i företaget ger en viktigare roll för redovisning. Av detta är det möjligt att chefer i offentliga företag är mer benägna att antingen maximera bonusar som är redovisningsbaserade eller undvika rapportering av dålig vinst, vilket kan leda till uppsägning av chefen. (Sundgren 2007)

Enligt Beatty och Harris (1999) är publika företag mer benägna att manipulera sina resultat än privata. Ball och Shivakumar (2005) argumenterar att ju mera publika företag är exponerade för allmänheten, desto mera måste kvalitén och standarden i den ekonomiska rapporteringen vara hög. Publika företag är mindre benägna att ledas av de viktigaste ägarna och har i allmänhet ett mer spritt ägande. Ledaren av publika företag kan också vara bekymrade över att företaget förvärvar en annan utomstående chef till ett pris under dess egenvärde. Detta leder i sin tur till att den sittande chefen vill hantera resultaten så att de blir positiva. (Sundberg 2007)

Ball och Shivakumar (2005) menar att en konsekvens för publika företag är att marknaden kräver höga inkomstkvalitéer av dem och att investerare är ovilliga att investera

kapital i företag med bokslut av låg kvalitet. Investerare kan också kräva en lägre kostnad av sitt investerade kapital om den finansiella rapporteringen är av låg kvalitet. Hög standard i redovisningen har varit en viktig variabel som påverkar helhetskvaliteten i redovisningen, men i Finland har redovisningslagen och standarderna varit mindre detaljerade och mer flexibla än International Financial Reporting Standards (IFRS). Därefter upprätthåller man redovisningsstandarderna uppdaterade och lagstadgade med revision. (Sundgren 2007)

Motiven bakom resultatmanipulation är olika inom enskilda fall, där omständigheterna och personligheter är inblandade. I motiven kan man urskilja tre huvudkategorier som överlappar varandra i någon mån: framtida stöd av investerare eller leverantörer, tillfredsställande avtal eller rent personlig vinst. (Lev 2003)

3.4.1 Form av manipulation

Avsiktliga ingripanden av företagsledningen och vilseledande riktlinjer för framtida resultat och kassaflöden kan definieras som manipulerade resultat. Resultatmanipulation kan indelas in i två kategorier (inte uteslutande): manipulation som begåtts av redovisningsmedel och –metoder och reala manipuleringar. Man kan dela in redovisningsmässig manipulation i form som överensstämmer med GAAP-standarden eller i form som kränker GAAP-standarden (Lev 2003), men då i Finland redovisningsstandarderna är uppställda enligt IFRS, delar man in redovisningsmässig manipulation i form som överensstämmer med IFRS-standarderna eller i form som kränker IFRS-standarderna.

Kassaflödena och de andra dimensionerna i företaget som investering, tillverkning och marknadsföring påverkas inte om den rapporterade vinsten manipuleras. Den reala manipulationen kräver att det sker en förändring i företagets investeringsgrader eller i den löpande verksamheten eller tidsinställda transaktioner som avsiktligt påverkar det redovisade resultatet. Real manipulation betyder också att påverka tidpunkten för försäljning av tillgångar för att sedan påverka resultatet. Det är svårt att urskilja om real manipulation har utförts för att påverka resultatet eller om det är en summa av strategiska val. (Lev 2003)

3.5 Påföljder vid uppvisande av felaktig redovisning

3.5.1 Bokföringsbrott

Bokföringsbrott regleras i Strafflagen kapitel 30 paragraf 9, och lyder ”Om en bokföringsskyldig, en företrädare för denne, den som utövar faktiskt beslutanderätt inom en bokföringsskyldig juridisk person eller den åt vilken bokföringen har uppdragits:

- Underlåter att bokföra affärshändelserna eller att upprätta bokslut på ett sätt som strider mot skyldigheterna enligt bokföringslagstiftningen,
- Tar in oriktiga eller vilseledande uppgifter i bokföringen, eller
- Förstör, döljer eller skadar bokföringsmaterial

och på detta sätt gör det svårare att få en riktig och tillräcklig bild av resultatet av den bokföringsskyldiges verksamhet eller av den bokföringsskyldiges ekonomiska ställning, skall gärningsmannen för bokföringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.”

Bokföringsposternas underlåtenhet sker antingen helt eller delvis, vilket resulterar i att affärshändelserna inte ger en rätt eller rättvisande bild av resultatet av företagets verksamhet och finansiella ställning. Vårdslöshet i bokföring av affärshändelser inträffar ofta i företag som befinner i ekonomisk kris. Korrigering av poster i efterhand tar inte bort handlingen som utgjort kriminalitet. Dock kan detta vara relevant vid bedömningen av uppsåtlig handling. (Asianajotoimisto Finsta 2017)

Den bokföringsskyldige kan förvränga en rättvisande bild av det finansiella resultatet och ställningen genom att märka falsk eller vilseledande information i bokföringen. Vilseledande information är vanligtvis händelser där sanningsenlig information av någon anledning ger en vilseledande bild av verkligheten. Fel värdering av olika redovisningsposter och missbrukande av periodisering i redovisningen är också vilseledande. (Asianajotoimisto Finsta 2017)

3.5.2 Grovt bokföringsbrott

I Strafflagen kapitel 30 paragraf 9a reglerar man grovt bokföringsbrott. I lagen fastslår man ”Om ett bokföringsbrott begås så att

- Bokföringen av affärshändelserna eller upprättandet av bokslut helt eller till väsentliga delar försummas
- Antalet oriktiga eller vilseledande uppgifter är mycket stort, uppgifterna gäller stora summor eller baserar sig på verifikat med oriktigt innehåll
- Hela bokföringen eller väsentliga delar av den förstörs eller döljs eller väsentliga delar av bokföringen skadas

Och bokföringsbrottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för grovt bokföringsbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.” Till skillnad mot bokföringsbrott är straffet alltid fängelsestraff.

3.5.3 Bokföringsbrott av oaktsamhet

Strafflagen reglerar i kapitel 30 paragraf 10 att ”om en bokföringsskyldig, en företrädare för denne, den som utövar faktisk beslutanderätt inom en bokföringsskyldig juridisk person eller den åt vilken bokföringen uppdragits, av grov oaktsamhet

- Helt eller delvis underlåter att bokföra affärshändelserna eller att upprätta bokslut
- Förstör, förlägger eller skadar bokföringsmaterial

och på detta sätt gör det väsentligt svårare att få en riktig och tillräcklig bild av det ekonomiska resultatet av den bokföringsskyldiges verksamhet eller ekonomiska ställning, skall gärningsmannen för bokföringsbrott av oaktsamhet dömas till böter eller fängelse i högst två år.”

3.5.4 Revisionsbrott

Revisionsbrott (Strafflag 30:10a) föreskriver att den som bryter mot bestämmelsen om upprättande av revisionsberättelse i 3 kapitel 5 § i revisionslagen (1141/2015) ska, om inte gärningen är ringa eller om inte strängare straff för den föreskrivs annanstans i lag, för revisionsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

I Revisionslagen (3:5) reglerar man att i revisionsberättelsen ska det finnas ett yttrande om huruvida

- Bokslutet enligt det bokslutsregelverk som följts ger en rättvisande bild av sammanslutningens eller stiftelsens verksamhetsresultat och dess ekonomiska ställning
- Bokslutet uppfyller de lagstadgade kraven
- Verksamhetsberättelsen har upprättats enligt de bestämmelser som ska följas vid upprättande av verksamhetsberättelser
- Uppgifter i räkenskapsperiodens verksamhetsberättelse och bokslut är enhetliga.

4 EMPIRI

4.1 Rättsfall

Denna del av arbetet betraktar de två rättsfallen Jippii Group Oyj (R08/716) och Prosolvia. Rättsfallen är som referensram till empirin. Rättsfallen är avgränsade till börsnoterade företags revisorer som blivit dömda, eftersom revisorns ansvar är att rapportera ifall väsentliga fel uppkommer i företagets bokslut. Att hitta rättsfall där börsnoterade företags revisorer dömts i samband med revision av finansiella rapporter var krävande. Materialet om rättsfallen är insamlat via olika artiklar från internet på grund av domstolsarkiveringssystemets komplexitet.

4.1.1 Jippii Group Oyj

Det mest kända fallet i Finland där revisorn dömts för villkorligt fängelse är huvudansvariga KHT-revisorn för företaget Jippii Group Oyj. Jippii Group Oyj var en multifunktionsoperatör som erbjöd telekommunikationstjänster åt konsumentkunder och företag. (Jippii Group vuosikertomus 2000 2001) Rättsfallet behandlades i Helsingfors hovrätt (R08/716) och domarna föll 28.5.2009. Enligt hovrätten i Helsingfors hade Jippii Group Oyj svår ekonomisk situation med likviditetsproblem och finansiella problem år 2000 och 2001. Företaget hade köpt Gigabell AG:s verksamhet i Tyskland oktober 2000 till ett pris av 30 miljoner mark. Inventariet som ingick i köpet av verksamheten såldes och hyrdes tillbaka med ett leasingavtal på 24 månader för att undvika selsatt kapital. Men enligt experters bedömningar i rätten ansåg man att försäljnings- och leaseback-arrangemanget gjordes för finansiella ändamål och inte uppfyllde egenkaperna inom operationell leasing. Företagets förvaltning hade också sett handlingen som finansieringsarrangemang. (Ahti & Reijonen, 2010)

Bokslutet från året 2000 redovisade samtidigt realisationsvinsten av inventariet som 17,4 miljoner mark även om enligt redovisningsprincipen som bolaget valt borde vinsten (för det sålda inventariet) ha periodiserats under kontraktets löptid i enlighet med inkomstprincipen. Koncernredovisningen var upprättad i enlighet med redovisningsprincipen och enligt bokföringsprinciperna kan finansiell leasing bara aktiveras i koncernredovisningen. Avdrag för omorganisering- och omstruktureringskostnader reducerades dessutom med 15,4 miljoner mark som avdrag från realisationsvinsterna och nedskrivningen i resultaträkningen nettosattes. I bokslutet förekom inte noter om realisationsvinster, arrangemang om kostnader eller leasing-skulder. Uppställningen av bolagets finansiella ställning snedvred koncernens kostnadsstruktur med nettoplan och ingen väsentlig information lämnades in om de gjorda inkomsterna för att bedöma resultatet trots att förlustresultatet blev lönsamt som följd av angivna förfaranden. Enligt hovrätten hade koncernredovisningen inte inlämnat korrekt och tillräcklig information om resultatet av koncernens verksamhet och dess finansiella ställning uteblev av dessa skäl. (Ahti & Reijonen 2010)

Den huvudansvariga revisorn dömdes inte för revisionsberättelsen gjord för räkenskapsperioden 2000, utan i februari 2001 då revisorerna höll ett bokslutsutlåtande i bolaget som handlade om försäljnings- och leaseback-arrangemanget. Domslutet motiverades med att den huvudansvariga revisorn borde ha insett att de skrivna realisationsvinsterna i koncernens bokslut möjligtvis inte följer god bokföringssed, vilket är reglerat i Bokföringslagen (1336/1997) i kapitel 1 paragraf 3. Hovrätten ansåg att revisorn gav ett godkännande för arrangemanget som föreslagits under ett bokslutsmöte av företagsledningen. Revisorerna borde ha insett faktumet att uppgifter med så stor finansiell inverkan i koncernredovisningen och följaktligen på koncernbokslutet hindrar att få en rättvisande bild av resultatet av koncernens verksamhet och den finansiella ställningen. Enligt domen hade revisorerna rapporterat till företagsledningen att en felfri revisionsrapport hade utfärdats av bolaget, vilket ansågs vara en centralförutsättning för bokföringsbrott. Den huvudansvariga revisorn fick 8 månader villkorligt fängelse som påföljd av hjälp till bokföringsbrott. Finanschefen för bolaget dömdes till 1 år och 4 månader villkorligt fängelse och bolagets controller fick 6 månader villkorligt fängelse. (Ahti & Reijonen 2010)

4.1.2 Prosolvias

Företaget Prosolvias började sin verksamhet med konsultuppdrag och senare kombinerades detta med försäljning av egenutvecklade programvaror och andra företags utvecklade programvaror. Senare inleddes ett nytt samarbete (kallat Competence Center som skulle med tiden skulle skapa en försäljningskanal för Prosolvias produkter globalt) med Industrifonden, vilket följaktligen inledde noteringen av Prosolviasaktien i Stockholms Fondbörs år 1997. Dock uppkom det en akut likviditetskris och trots försök kunde inte bolaget räddas från konkurs, som sedan skedde i december 1998. Prosolvias konkursbo stämde sedan Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB och den huvudansvarige revisorn för påståendet att redovisningen 1997 centeraffärerna avvek från god redovisningssed, där intäkter och kundfordringar var 128 miljoner kronor för mycket redovisade och därmed gav redovisningen ingen rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Konkursboet påstod att Öhrlings revision var oaktsam av nämnda skäl och skulle göra Öhrling skadeståndsskyldigt. Genom en förlikning måste revisionsbyrån Öhrlings PwC

betala ett skadestånd på 742,5 miljoner kronor till Prosolvias konkursbo. (Svernlöv 2013)

4.2 Intervju

Den empiriska delen utgör också en intervju som kvalitativ forskningsmetod med en expert som jobbar med börsnoterade företag och som har kännedom om lagstiftning och riktlinjer inom deras ekonomiförvaltning. Med intervjun vill jag få fram hurdan insyn man har i börsnoterade företag, vilka metoder används mot förekomsten av felaktig redovisning och vilka påföljderna är för felaktig redovisning och hur stort ansvar revisorn har. Intervjun innehöll sju frågor, som besvarades via e-mail. Jag kontaktade den intervjuade initialt via telefon. Jag bad tre olika organisationer om möjlig intervju, varav en ledande redovisningsexpert i de tre organisationerna (som arbetar inom statlig myndighet som utövar tillsyn av finansmarknaden i Finland) besvarade intervjufrågorna. Frågorna ställdes och besvarades på finska och är översatta till svenska.

Fråga: Vem övervakar generellt den finansiella rapporteringen för börsnoterade företag?

Svar:

Företagen måste välja en revisor för att intyga bolagets bokslut och lämna revisionsberättelsen. Övervakning av officiell tillsyn i Finland utförs av Finansinspektionen, som har en enhet som utför IFRS-tillsyn.

Fråga: Överensstämmer de finansiella rapporterna från börsnoterade företag med gällande lagstiftning?

Svar:

Standard: avses bokslut. Revisorerna överväger i första hand huruvida bokslutet har upprättats i enlighet med reglerna. Det lönar sig att bekanta sig med revisionsrapporterna för börsnoterade företag, de har ändrats i fråga om innehållet. Finansinspektionens egen kontroll (om bolagets finansiella rapporter väljs ut för kontroll) kommer följaktli-

gen att gå igenom företagets bokslut och uppskatta de lagstadgade kraven mot dem. Om det finns ett resultat att bokslutet inte överensstämmer med något av kraven, kommer övervakaren att be om att korrigera det väsentliga felet i enlighet med IAS 8 (retroaktiv korrigering) Om man menar delårsrapporter, då kommer revisorerna att gå igenom dem med så kallade review-förfarande.

Fråga: Förekommer vilseledande information i boksluten eller verksamhetsberättelserna?

Svar:

I bokslutet är väsentliga uppgifter felaktiga om IFRS inte har följts. Otillräcklig information som är avgörande för investerare är vilseledande. Revisionsinstitutets ansvar är att se till att bokslutet överensstämmer med IFRS. Individuell information som presenteras i bokslutet, även om den är korrekt (och inte avsiktlig), kan ha beskrivits, dvs. presenteras skriftligt så svagt att det kan vara svårt att förstå ur användarens synvinkel.

Fråga: Inträffar resultathantering eller dylikt?

Svar:

Avsiktlig resultatmanipulation som leder till rapportering mot IFRS. Se föregående svar.

Fråga: Hur förhindrar man missbruk inom den finansiella rapporteringen?

Svar:

Vad menas med missbruk? Jag tänker då på bedrägeri eller missbruk av insiderinformation, till exempel. Vanligtvis är missbruk straffrättsligt, så domstolarna bestämmer påföljderna.

Fråga: Vad är påföljderna vid felaktig finansiell rapportering?

Svar:

Finansinspektionens sanktioner för finansiell rapportering anges i lagen om Finansinspektionen, se 37 §.

Fråga: I vilken roll står den interna kontrollen för potentiellt missbruk?

Svar:

Företagen måste förbereda de redovisningsinstruktioner som bolaget följer. Den interna kontrollens uppgift är att riktlinjerna finns och att de följs.

Fråga: I vilken roll står revisionen?

Svar:

En viktig roll. Noterade bolag är så kallade enheter av allmänt intresse vars revisionsregler är strängare än den så kallade vanliga företag. Jag lägger denna länk i revisionsförordningen som följs av övervakning av börsnoterade företag. Se artikel 7, som kräver att revisorn lämnar information till tillsynsmyndigheten. *(Hänvisar med länk till artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG)*

5 ANALYS & SLUTSATSER

Syftet med denna undersökning är att kartlägga hur de finska börsnoterade företaget följer den finska lagstiftningen och myndigheternas riktlinjer för den finansiella rapporteringen. Undersökningen tar också upp ifall det förekommer resultathantering eller annan form av manipulation av resultat i bokslutet. Detta kapitel tar upp undersökningens resultat och en analytisk utfallspunkt.

De finska börsnoterade företagen ligger under uppsyn av myndigheter och andra intressenter. De viktigaste övervakningsinstrument för de börsnoterade företaget är revision och Finansinspektionen. Tillsammans bildar dessa två en nästan oslagbar allians, som siktar på en rättvis verksamhet som utomstående intressenter kan lita på. Den teoretiska referensramens uppgift var att presentera syftet med den finansiella rapporteringen och

revision, och vad påföljderna av missbruk inom detta område har för betydelse. Utöver de nämnda frågeställningarna undersökte arbetet ifall resultathantering är aktuellt inom de börsnoterade företagen. För att få en mer praktiskt synpunkt på undersökningen, presenterade den empiriska delen av arbetet två rättsfall, där felaktiga resultat godkändes av oaktsamhet inom revisionen. Rättsfallen var få, och kompenserades med en intervju som besvarades av en redovisningsexpert.

Den finansiella rapporteringen i detta arbete har presenterats som bokslut, verksamhetsberättelser och delårsrapporter. Företaget sköter internt sin redovisning, men kontrolleras av utvalda revisorer. Företagets finansiella rapportering övervakas också av Finansinspektion. Börsnoterade företag har även strängare krav i fråga om presentation av den finansiella rapporteringen än icke-publika företag. Kraven som ställs på börsnoterade företag i fråga om den finansiella rapporteringen möts grundligt. Förutom rättsfallen Jippii Group Oyj, har det inte skett liknande fall. Det tyder att företagen följer riktlinjerna som utsatts för den finansiella rapporteringen. Dock är det svårt som utomstående att se bakom kulisserna och grundliga analyser måste göras innan man kan peka ut fel.

Rollen som revisionen har är viktig för både det reviderade företaget och utomstående intressenter. Revisionen styrs med lagstiftning och andra riktlinjer som myndigheterna gett, och företaget kan därmed åtalas ifall olagligt agerande sker. Kvaliteten på företagets revision uppskattas högt och utomstående intressenter vill försäkra sig om företagets resultat är rättvisande. Det finns även en positiv korrelation mellan hög kvalitet inom revision och lågt antal resultathanteringsfall. De utvalda revisorerna har ett stort ansvar som inleds då de godkänner revisionsberättelsen och det straffrättsliga ansvaret börjar.

Påföljder av felaktiga uppgifter i den finansiella rapporteringen beror på det aktuella felets natur. Finansinspektionen kan be företaget att rätta felet, dela ut ordningsavgift, ge ut en offentlig varning eller dela ut en påföljdsavgift ifall man av oaktsamhet bryter mot lagen. Vanliga domar för bokföringsbrott och revisionsbrott är böter eller fängelsestraff i högst två år.

Undersökningens uppgift var också att ta reda på ifall det förekommer resultathantering i finska börsnoterade företag. Över avsiktlig resultathantering finns ingen statistik presenterad och ifall man vill ha mer omfattande resultat av ämnet kräver det mer resurser och tid. På grund av ämnets känslighet finns det endast lite information man kan använda sig av och den är möjligtvis konfidentiellt. Reliabiliteten för denna undersökning är därför begränsad och så den ska analyseras och tolkas kritiskt. Dock kan man dra den slutsatsen på basis av detta arbete att om det inte publiceras fall där resultathantering skett, förekommer det inte resultathantering i finska börsnoterade företag.

KÄLLOR

- Ahti, A & Reijonen, K. 2010, Case Jippii – Tilintarkastajan näkemys tuomioon. *Tilintarkastus* 3/2010, s. 54-57. Tillgänglig: <http://www.balanssionline.fi/TimePub/FileHandler.ashx?filename=Tilintarkastus-lehti-03-2010.pdf&ispdf=1> Hämtad 18.10.2017.
- Asianajotoimisto Finsta, 2017. *Talousrikos*. Tillgänglig: <http://www.talousrikos.fi/tietoa/kirjanpitorikokset/> Hämtad 27.4.2017.
- Ball R., och Shivakumar L. (2005). Earnings Quality in U.K. Private Firms Comparative Loss Recognition Timeliness. *Journal of Accounting and Economics* 39: 83–128.
- Beatty, A. och Harris, D. (1999) The Effects of Taxes, Agency Costs and Information Asymmetry on Earnings Management: A Comparison of Public and Private Companies. *Review of Accounting Studies* 4: 299-326.
- Bokföringslag*. 1997/1336. Finlex.
Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1997/19971336> Hämtad 24.3.2017.
- Halonen, Jari; Jalkanen, Johanna; Kyrölä, Petri; Kärpänen, Milla; Nurkkala, Jorma; Nurmio, Pekka; Penttilä-Räty, Elina; Sundvik, Peter; Suomela, Mari; Tolvanen, Merja; Torkkel, Timo & Tuomala, Margit. 2006, *IFRS. Käytännön käsikirja*. Helsingfors: Edita Publishing Oy & KPMG Oy Ab, 467 s.
- Hedin, Anna. 2011, *En liten lathund om kvalitativ metod med tonvikt på intervju*.
- Heikkilä, Tarja. 2014, *Kvantitatiivinen tutkimus*. Tillgänglig: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf> Hämtad 25.3.2017.
- IFRS-tilinpäätösvalvonta. 2017, *Finanssivalvonta*. Tillgänglig: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/MarkkinaValvonta/TilinpaaosValvonta/Pages/Default.aspx> Hämtad 25.4.2017.
- IFRS-valvonta. 2015, *Finanssivalvonta*. Tillgänglig: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/MarkkinaValvonta/TilinpaaosValvonta/Pages/Default.aspx> Hämtad 25.4.2017.
- Inaam, Zgarni; Khamoussi, Halioui. 2016, Audit committee effectiveness, audit quality and earnings management: a meta-analysis, *International Journal of Law and Management.*, Vol 58, nr. 2, s. 179-196.
- Jippii Group vuosikertomus 2000*. 2001, Tillgänglig: <http://web.lib.hse.fi/FI/yrityspalvelin/pdf/2000/Fjippii.pdf> Hämtad 18.10.2017.

- Kananen, Jorma. 2010, *Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, 163 s.
- Kamolsakulchai, Malai. 2015, The Impact of the Audit Committee Effectiveness and Audit Quality on Financial Reporting Quality of listed company in Stocks Exchange of Thailand, *Review of Integrative Business & Economics Research*, Vol. 4, nr. 2, s. 328-341.
- Lev, Baruch. 2003, Corporate Earnings: Facts and Fiction, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 17, Nr. 2, s. 27-50.
- Mitchell, V.Z., Singh, H. och Singh, I. (2008), "Association between independent audit committee members' human-resource features and underpricing. The case of Singapore IPOs from 1997-2006", *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, Vol. 12 Nr. 3, s. 179-212.
- Nasdaq. 2017, *Osakkeet*. Tillgänglig: <http://www.nasdaqomxnordic.com/osakkeet/>
Hämtad 13.11.2017.
- 2014/208/EU: Kommissionens rekommendation av den 9 april 2014 om kvaliteten på företagsstyrningsrapporteringen ("följ eller förklara"). EUR-Lex. Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32014H0208>
Hämtad 25.4.2017.
- Revisionslag. 1141/2015, Finlex. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20151141> Hämtad 25.3.2017.
- Revisionstillsyn. 2017, Patent- och registersyrelsen. Tillgänglig: <https://www.prh.fi/sv/revisionstillsyn.html> Hämtad 20.4.2016.
- Standardi 3.1, Tilipäätös ja toimintakertomus 3.1. 2005, Finansinspektionen. Tillgänglig: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Uusi/Kumotut/Documents/kumotut_rahotussektorin_standardit_maaraykset_ohjeet/3.1.std4.pdf
Hämtad 24.3.2017.
- Strafflag. 1889/39, Finlex. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1889/18890039001#L30> Hämtad 27.4.2017.
- Sundgren, Stefan. 2007, Earnings Management in Public and Private Companies - Evidence from Finland, *Nordic Journal of Business*, 1/07, 35-63.
- Suomen Tilintarkastajat, (Utan årtal). *Mitä on tilintarkastus?* Tillgänglig: <http://www.suomentilintarkastajat.fi/yhdistys/hyva-tilintarkastustapa/mita-on-tilintarkastus> Hämtad 25.3.2017.
- Svernlöv, Carl. 2013, *Parallella världar – prosolviadomen och det aktiebolagsrättsliga skadeståndsansvaret*. Tillgänglig: <https://www.tidningenbalans.se/fordjupning/parallella-varldar1->

[%20prosolviadomen-och-det-aktiebolagsrattsliga-skadestandsansvaret/#_ftnref29](#)
Hämtad 22.10.2017.

Svenska akademins ordlista. (2017). *Manipulation*. <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>
Hämtad 23.3.2017

Tomperi, Soile. 2016, *Tilintarkastus – Normeista käytäntöön*, 3 uppl., Keuruu: Edita Publishing Oy, s. 257.

Värdepappersmarknadslag. 2012/746, Finlex. Tillgänglig:

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2012/20120746#L3P4> Hämtad 27.4.2017.

BILAGA 1

Intervjufrågor

Frågorna till intervjun via e-mail till redovisningsexperten hos Finansinspektionen. Frågorna är på finska och i examensarbetet översatta på svenska.

- 1. Ketkä yleisesti valvovat listayhtiöiden taloudellista raportointia?**
- 2. Täyttävätkö listayhtiöiden taloudelliset raportit voimassaolevan lainsäädännön vaatimukset?**
- 3. Ilmeneekö tilinpäätöksissä tai toimintakertomuksissa harhaanjohtavaa tietoa?**
- 4. Ilmeneekö tulosmanipulointia tai muuta vastaavaa?**
- 5. Miten ehkäistään väärinkäytöksiä taloudellisen raportoinnin suhteen?**
- 6. Mitkä ovat virheellistä raportointia koskevat seuraamukset?**
- 7. Missä roolissa sisäinen tarkastus seisoo mahdollisten väärinkäytösten kannalta?**
- 8. Minkälainen rooli tilintarkastuksella on?**